

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.085/2015/5.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Gadó Gábor Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gadó Gábor ügyvéd) által képviselt felperesnek az SBGK Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bajkai István ügyvéd által képviselt alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszéken 4.G.40.114/2015. számon indult és a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.249/2015/6/I. számú jogerős ítéletével befejezett perben a jogerős ítélet ellen a felperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes az általa kötött forint alapú, illetve deviza alapúnak

nem minősülő deviza fogyasztói kölcsönszerződések részeként üzletszabályzatokat alkalmazott. Ezek egyes rendelkezései lehetővé tették a kölcsönszerződésekben szereplő kamatok, díjak és költségek egyoldalú módosítását.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. §-a és 8. § (1) bekezdés b) és c) pontjai alapján, hogy az általa megkötött forint alapú, illetve deviza alapúnak nem minősülő deviza fogyasztói kölcsönszerződések részévé vált általános szerződési feltételeknek (a továbbiakban: ÁSzF) az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötései megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, így azok tisztességesek és érvényesek.

Kérte a tárgyalás felfüggesztését a Pp. 155/A. §-ára hivatkozással.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az ítéletben beazonosítható módon megjelölt három ÁSzF-ben szereplő, szó szerint azonos tartalmú rendelkezés tisztességes kikötést tartalmaz, amely az alábbi szövegezésű: „A vonatkozó jogszabályokban meghatározottak kivételével, a szerződés alapján felszámított fix díjakat, költségeket - beleértve a százalékos mértékben meghatározott díjak minimum és maximum értékét is - az O jogosult minden évben a KSH által közzétett éves inflációs ráta mértékével módosítani a közzétételt követő hónap 4. napjától.” Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a keresetet „teljesen elutasította”, fellebbezett indokait a saját ítélete indokolásában foglaltak szerint részben megváltoztatta.

Részben más indokolás mellett egyetértett azzal, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei nem állnak fenn. Kifejtette a Pp. 1. §-ában foglaltak szerint a bíróság a felek között felmerült konkrét jogvitát bírálja el. A Pp. 221. § (1) bekezdéséből a bíróság számára nem keletkezik olyan kötelezettség, hogy az ítélet indokolásában a felek azon jogi érvelésére is kitérjen, amely a konkrét jogvita szempontjából nem bír jelentőséggel. Álláspontja szerint arra a bíróságnak nincs törvényes lehetősége, hogy az Alkotmánybíróság határozataiban írtak helytállóságával összefüggésben kétségeket ébresszen. Mellőzni rendelte - a fenti érvekre tekintettel - az elsőfokú ítélet 101. oldal utolsó bekezdésétől a 108. oldal 1. bekezdéséig tartó indokolási részt.

Ezt követően a másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy mely ÁSzF

rendelkezők tartoznak a Törvény hatálya alá. E körben - a felülvizsgálati kérelem tartalmára tekintettel - a rendkívüli felmondási jogra és a módosítás tényéről való tájékoztatás rendjére vonatkozó ÁSZF rendelkezések megítélésére vonatkozó okfejtésének van jelentősége. A másodfokú bíróság szerint a felperes által megjelölt általános, a fogyasztót bármikor megillető felmondás jogára vonatkozó ÁSZF rendelkezések önmagukban nem minősülnek tisztességtelennek. Ez a felmondási jog azonban tartalmában nem felel meg a Törvény 4. § (1) bekezdés f) pontjában előírt, az egyoldalú szerződésmódosítás esetére biztosított rendkívüli felmondási jognak. Ha ez utóbbi jogosultságot az ÁSZF nem biztosította, úgy tartalmilag hiányos és már önmagában ezért tisztességtelen. A Törvény 4. § (1) bekezdésének f) pontját - az uniós joggal is összhangban - úgy kell értelmezni, hogy a fogyasztó felmondási joga akkor biztosított, ha az ÁSZF azt szabályozza, vagy a jogszabálynak megfelelő tartalmú felmondási jog esetén az ÁSZF a jogszabályról tájékoztat.

A másodfokú bíróság szerint a szerződésmódosításról szóló tájékoztatás rendjére vonatkozó ÁSZF rendelkezések a Törvény hatálya alá tartoznak, mivel a felmondási joghoz kapcsolódnak. A másodfokú bíróság mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását akként változtatta meg, hogy a felperes általi szerződésmódosítás esetére biztosított rendkívüli felmondási jogra és a módosítás tényéről való tájékoztatás rendjére vonatkozó feltételek a Törvény hatálya alá tartoznak és a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti szerződési feltétel részeként vizsgálандóak. A másodfokú bíróság ezen ÁSZF rendelkezések tekintetében is azt állapította meg, hogy azok tisztességtelenek.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a tekintetben, hogy az elsőfokú bíróság által is tisztességtelennek talált ÁSZF rendelkezések nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában írt elvárásoknak. Egyebek mellett hangsúlyozta: az árazási elvekkel kapcsolatban a felügyeleti hatósággal szemben teljesítendő elvárások nem helyettesíthetik a fogyasztókkal mint szerződő felekkel szembeni követelmények betartását.

Az alperes fellebbezését elbírálv a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság által érvényesnek minősített szerződéses rendelkezés nem felel meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában írtaknak, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a keresetet teljes egészében elutasította.

Felülvizsgálati kérelmében a felperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereseti kérelmének helytadó ítélet meghozatalát kérte.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság jogszabálysértő módon mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából a 101. oldal utolsó bekezdésétől a 108. oldal 1. bekezdéséig tartó indokolási részt.

Hivatkozott arra is: a másodfokú bíróság jogszabálysértő módon minősítette - az elsőfokú bíróságtól eltérően - a Törvény hatálya alá tartozónak a felmondással kapcsolatos ÁSZF rendelkezéseket.

Kifejtette, a keresetben megjelölt ÁSZF rendelkezések a mindenkor hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfeleltek, ezért azok tisztességtelensége a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. § (5), illetve később (6) bekezdése alapján nem lett volna vizsgálható. Hangsúlyozta, a felperes árazási elvekkel kapcsolatos törvényes érdekei, az oklistában szereplő okok jellege felülírják a világos és érthető, valamint az átlátható szabályozással kapcsolatban kialakított követelményeket.

Vitatta azt is, hogy a másodfokú bíróság az alperes fellebbezését elfogadva, az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a keresetet teljes egészében elutasította. Állította, hogy - a másodfokú bíróság álláspontjával szemben - a százalékos mértékben megállapított díjak és költségek minimum és maximum értékének módosítása lehetséges az inflációs ráta mértékével egyezően. A vonatkozó rendelkezés világos és egyértelmű.

A felperes szerint a másodfokú bíróság mindezek alapján a Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütköző módon, tévesen alkalmazta a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában foglaltakat. Ezen jogszabályi rendelkezések helyes értelmezése esetén csak és kizárólag arra a következtetésre juthatott volna, hogy a perbeli ÁSZF rendelkezések mindenben megfelelnek a törvényi követelményeknek.

A felperes felülvizsgálati kérelmében - fenntartva korábbi indítványát - úgy ítélte, a Pp. 155/A. §-a alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei fennállnak, e körben négy kérdés feltevését indítványozta.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és azt az abban hivatkozott indokok alapján nem találta jogszabálysértőnek.

A Kúria a felülvizsgálati kérelemben szereplő sorrendtől eltérve először az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségességével foglalkozott, figyelemmel arra, hogy ha az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikk (3) bekezdése szerinti kötelezettségének feltételei fennállnak, az a további kérdések vizsgálatát - az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EU Bíróság) határozatának meghozataláig - kizárta volna.

I. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségessége

A Kúria a felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján és hivatalból is vizsgálta a Törvény rendelkezéseinek összhangját az Európai Unió jogával. A felperes több kérdésben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta, mert az uniós jog tartalmának tisztázását tartotta szükségesnek a Törvény alkalmazásának mellőzésével kapcsolatos döntés meghozatalához.

A Kúria előljáróban leszögezi, egyetért a felperessel abban, hogy helytelen az a jogértelmezés, amely szerint a szerződéskötések idején hatályos magyar jogi szabályozástól, az az alapján kialakult bírói gyakorlattól függetlenül kizárólag a Törvény rendelkezései alapján kell, lehet a perbeli jogvitában állást foglalni. Ugyanakkor a szerződéskötések idején hatályos szabályozás figyelembe vétele mellett is arra a megállapításra kell jutni, hogy nem volt a perben releváns időszakban olyan jogi szabályozás hatályban Magyarországon a kamat, költség, díj egyoldalú módosítása tekintetében, amely a régi Ptk. 209. § (5) majd később (6) bekezdésében foglaltaknak megfelelő szerződési feltételt állapított volna meg, illetve amely a hivatkozott előírásnak megfelelően került volna meghatározásra. A rendelkezés egyébként a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) 1. cikk (2) bekezdését ültette át, ezért a Kúria annak irányelv konform értelmezését végezte el.

A Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdése értelmében csak azok a feltételek nem tartoznak a Fogyasztói Irányelv hatálya alá, amelyek kötelező erejű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek.

Az EU Bíróság joggyakorlata értelmében e rendelkezés olyan szerződési feltételekre vonatkozik, amelyek a szerződő felekre a felek választásától függetlenül alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéseket tükröznek, vagy automatikusan, vagyis a felek ilyen irányú eltérő megállapodása hiányában alkalmazandóak (C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 26. pont; C-34/13. sz. Kušionová ügy, 78-79. pontok). A megfogalmazásból egyértelmű, hogy a kötelező erejű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseknek a vitatott szerződési feltétel tartalmát kell meghatározniuk olyan egyértelműséggel, hogy az a felek döntése ellenére vagy annak hiányában is a szerződés részévé válhasson. Ilyen tartalmú törvényi rendelkezések pedig a perben releváns időszakban nem voltak hatályban Magyarországon a kamat, költség, díj egyoldalú módosítása tekintetében, amelyre már a 2/2012 (XII.10.) PK vélemény is rámutatott. Önmagában az a tény, hogy egyes szerződési feltételek nem ütköznek kógens jogszabályi rendelkezésekbe, illetve bizonyos szerződési feltételek alkalmazására felhatalmazó jogi normákon alapulnak, nem zárja ki, hogy a feltételek tisztességtelensége az uniós jog alapján vizsgálható legyen.

A felperes által indítványozott kérdésekkel összefüggésben a Kúria álláspontja a következő:

1.) A Fogyasztói Irányelv 5. cikkének sérelme az 1. cikk (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel

A felperes felülvizsgálati kérelmében előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta a Fogyasztói Irányelv 5. cikkének az 1. cikk (2) bekezdésére figyelemmel történő értelmezésével kapcsolatban. Ez a kérdés arra irányult, a Fogyasztói Irányelv hivatkozott rendelkezéseit úgy kell-e értelmezni, hogy az ÁSZF-eknek tartalmazniuk kell olyan, a fogyasztói kölcsönszerződés jövőbeli egyoldalú módosítása feltételeinek átláthatósága szempontjából jelentős információkat is, amelyek jogszabály alapján nem nyilvános információnak minősülnek.

A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, illetve 5. cikke a fogyasztói szerződés feltételeivel szemben a világosság és érthetőség követelményét fogalmazza meg. Az EU Bíróság az irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezése során úgy foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átláthatónak kell lennie; elvárás, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára a szerződéses rendelkezésből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. sz. Kásler ügy, 75. pont). Az értelmezés megfelelően irányadó a Fogyasztói Irányelv 5. cikkére is. Az EU Bíróság a világos és érthető szerződéses feltétellel kapcsolatos követelményrendszert számos határozatában körvonalazta (C-472/10. sz. Invitel ügy, 24-28. pontok; C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 51-53. pontok). Ez a tartalom irányadó az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során is.

Sem a Fogyasztói Irányelv, sem a Törvény nem hárít olyan kötelezettséget a szolgáltatóra, hogy üzleti titoknak minősülő információt tegyen közzé ÁSZF-jeiben. A fogyasztónak azonban olyan helyzetben kell lennie, hogy a fogyasztói szerződés és az annak részévé vált ÁSZF-ek alapján egyértelműen azonosítani tudja, milyen körülmények változása milyen mértékben eredményezheti szerződéses kötelezettségeinek módosulását. A szolgáltatót ezen kötelezettségének teljesítése alól az sem mentesíti, ha a fogyasztók által nem ismert tartalmú árazási elvei megfeleltek a kógens jogszabályi rendelkezéseknek, és azokat a pénzügyi felügyeleti hatóság egyébként ellenőrizte vagy jóváhagyta.

2.) A Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdésének sérelme figyelemmel a 8. cikkben írtakra is

A felperes a Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdése, illetve ahhoz kapcsolódóan a 8. cikk értelmezésével kapcsolatban is indítványozta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. E körben arra a kérdésre kívánt választ kapni, miszerint a Fogyasztói Irányelv hivatkozott rendelkezéseit úgy kell-e értelmezni, hogy a fogyasztóknak közvetlenül, illetve közvetetten – érdek-képviselési szervezeteik útján – biztosítani kell-e a részvételt a fogyasztói szerződések ÁSZF-jeinek tisztességességével összefüggő eljárásokban, amely lehetőség a Törvény alapján folyó eljárásokban nem adott.

A Kúria e körben hangsúlyozza, hogy a Fogyasztói Irányelv 7. cikkében foglalt célkitűzések megvalósulása érdekében biztosított eljárások tekintetében – uniós igényérvényesítési szabályok teljes hiányában vagy amennyiben azok az igényérvényesítés részletszabályait nem határozzák meg – a tagállamok széles körű autonómiát élveznek mindaddig, amíg az EU Bíróság által kialakított egyenértékűség és tényleges érvényesülés elveinek megfelelnek (C-212/04. sz. Adeneler ügy, 95. pont; C-364/07. sz. Spyridon ügy, 126. és 149. pontok).

A Kúria a vélelem megdöntésére irányuló eljárás tekintetében utal a 34/2014. (XI.14.) AB határozatra (a továbbiakban: AB határozat1), ami a Fogyasztói Irányelv célkitűzéseiből vezette le azt az értelmezést, miszerint tömegesen felmerülő tisztességtelen szerződési feltételek esetén a tagállam jogalkotás útján is beavatkozhat és az eljárási szabályokat oly módon alakíthatja ki, hogy a fogyasztók helyett és érdekében lépjen fel, illetve érvényesítsen igényt (Indokolás, [131]). Ezt az álláspontot erősíti meg a 2/2015. (II.2.) AB határozat (a továbbiakban: AB határozat2), amelyben kifejtettek szerint a Törvény 7. §-ában meghatározott polgári peres eljárásban az alperes magánjogi jogalanyként vesz részt, és részvétele a fogyasztók érdekeit védő speciális eljárási szabályok miatt jogtechnikai szükségszerűség. Az alperesalperesi pozíciója a Törvény alapján folyó perben a fogyasztók, érdek-képviselési szerveik jogát nem vonja el és nem korlátozza, azok helyzetét nem teszi hátrányossá. Éppen ellenkezőleg, a speciális eljárási szabályok célja a jogviták gyors és hatékony, egységes megítélésű befejezése lehetőségének megteremtése, érvényre juttatva a közérdek védelmét (Indokolás, [38]– [41]).

A Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdése olyan kötelezettséget ír elő a tagállamok számára, hogy hatékony eljárásokat biztosítsanak jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek számára a fogyasztói szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességességének vitatására,

illetve a tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetésére. A magyar jogrendszerben ilyen közérdekű keresetet szabályoz a régi Ptk. 209/B. §-a, illetve a perben nem releváns, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. (a továbbiakban: új Ptk.) 6:105. §-a. A Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdésében felvázolt eljárási rend nem kizárólagos megoldás a tagállamok 7. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettsége teljesítésére. A felperes érvelésével szemben a Fogyasztói Irányelv nem ír elő olyan kötelezettséget a tagállamok számára, hogy a Fogyasztói Irányelv által megengedett módon létrehozott speciális eljárási típusokban a fogyasztók vagy képviselőik perbeli részvételét minden körülmények között biztosítani kell.

A Kúria e körben utal arra, hogy az EU Bíróság joggyakorlata szerint a Fogyasztói Irányelv nem biztosítja a fogyasztóvédelmi szervezetek jogát a nem általuk indított eljárásokban a fogyasztók támogatása érdekében történő beavatkozáshoz. Az ilyen szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik az egyenértékűség és tényleges érvényesülés feltételeinek teljesülése mellett, akkor, ha a beavatkozás elutasítása nem érinti a fogyasztóvédelmi szervezetnek a Fogyasztói Irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében elismert közérdekű keresetindítási jogát (C-470/12. sz. Pohotovost' ügy, 45-46. és 54. pontok).

A Kúria megítélése szerint - a fent írtakból következően - a Törvény által bevezetett, jelen perben is alkalmazandó speciális eljárási szabályok nem korlátozzák a Fogyasztói Irányelv vagy más uniós szabály által biztosított fogyasztói jogokat. A Törvény hatályba lépése előtt indult és befejezett, vagy még mindig folyó eljárásokra vonatkozó Törvényi rendelkezések célja is a hatékony fogyasztóvédelem, az egységes elbírálás biztosítása a később kifejtendők szerint.

3.) Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének sérelme

A felperes felülvizsgálati kérelmében előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének értelmezésével kapcsolatban. E körben kérdése arra irányult, hogy a Fogyasztói Irányelv 8. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a fogyasztók magasabb szintű védelméről gondoskodni kívánó tagállami jogalkotó köteles a Szerződésekkel összhangban eljárni, és ennél fogva még a fogyasztók jogainak védelmében sem írhat elő olyan eljárási jogi szabályokat, amelyek összeegyeztethetetlenek a tisztességes eljárásnak a Charta 47. cikkében rögzített követelményével.

Az Európai Unióról szóló szerződés (a továbbiakban: EUSz) 6. cikk

(1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Európai Unió elismeri a Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket, és a Charta „ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések.” A Charta 51. cikk (1) bekezdése értelmében a Charta rendelkezéseinek címzettjei az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Az EU Bíróság jogértelmezése szerint a Charta rendelkezése korábbi állandó ítélkezési gyakorlatát erősíti meg, ami szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell. Ha valamely nemzeti szabályozás az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, a Charta által biztosított alapvető jogokat tiszteletben kell tartani, nem állhat fenn olyan tényállás, amelyre anélkül vonatkozna az uniós jog, hogy az említett alapvető jogokat alkalmazni ne kellene (C-617/10. sz. Aklagaren ügy, 17-21. pontok).

A Törvény valójában a Fogyasztói Irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ülteti át. A hivatkozott rendelkezés szerint „a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.” A Törvény az uniós jog által szabályozott tényállásra vonatkozik, ezért a Chartában említett alapvető jogokat e körben is alkalmazni kell.

A Charta 38. cikke úgy rendelkezik, hogy „az Unió politikáiban biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét”. Ez a jogpolitikai célkitűzés azonban természetesen csak a Charta alapvető jogokat és szabadságokat biztosító rendelkezéseinek keretei között érvényesülhet. A tagállami jogalkotó tehát a Fogyasztói Irányelv hatálya alá tartozó jogviszonyok szabályozása során nem írhat elő olyan eljárási jogi szabályokat, amelyek sértik a Charta 47. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz való jogot.

4.) A Charta 47. cikkének sérelme a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének tükrében

A felperes felülvizsgálati kérelmében a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének értelmezésével kapcsolatban előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett abban a körben is, hogy a Szerződésekkel, és azokon keresztül a Charta 47. cikkében szabályozott tisztességes eljáráshoz való jog egyes elemeivel ellentétesek-e a Törvény eljárási rendelkezései. Álláspontja szerint a Törvény visszaható hatállyal változtatja meg a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat; korlátozza a peres felek által igénybe vehető bizonyítási eszközöket; továbbá aránytalanul szoros törvényi határidőket ír elő, és ezáltal korlátozza a feleket jogorvoslati joguk gyakorlásában, illetve lehetetlenné teszi a bíróságok számára a jogvita megalapozott elbírálását.

A felperes nem önmagában a bizonyítási tehernek a pénzügyi intézményhez való telepítését tartja sérelmesnek, hanem azt, hogy a Törvény ezt a hatályba lépése előtt megkötött szerződések vonatkozásában, illetve olyan esetekben is alkalmazni rendeli, amikor a vitatott tisztességes ÁSZF-ről a Törvény hatályba lépésekor már per volt folyamatban.

A Törvény tartalmaz rendelkezéseket a hatályba lépésekor már befejezett, illetve folyamatban lévő perekkel kapcsolatban. A Törvény e rendelkezései jelen eljárásban nem alkalmazandóak, így uniós jogba ütközésüket a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a Kúria nem vizsgálhatja.

A Kúria ugyanakkor rámutat arra: az AB határozat² leszögezi, hogy a Törvény által érintett (már lezárt és még le nem zárt) jogviszonyokat a jogszabály egységesen rendezi valamennyi adós viszonylatában. Az AB határozat² szerint helyesen járt el a jogalkotó akkor, amikor nem kívánt hátrányos különbséget tenni azon az alapon, hogy egyesekre – akik pert indítottak a szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt, azonban a 2/2014. számú PJE határozat meghozatala előtt pert vesztettek – nem vonatkozik a Törvény, míg mások – akik ilyen pert nem indítottak, így helyettük és érdekükben a törvényhozó avatkozott be – automatikusan a Törvény hatálya alá kerültek. A törvényhozó nem kívánt egyes adósokat hátrányos helyzetben hagyni amiatt, mert önrendelkezési jogukból fakadóan peres eljárásokat indítottak. A jogalkotó a törvény előtti egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát szem előtt tartva az azonos jogi helyzetben lévő adósok ügyeit azonos elbírálás alá kívánta vonni (Indokolás, [63]). Ez a megállapítás megfelelően irányadó azokra az adósokra is, akik pert indítottak a szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt, de a Törvény hatályba lépésének időpontjában az eljárás még nem zárult le. Az azonos jogi helyzetben lévő adósok azonos elbírálás alá vonása a Törvény által szabályozott módon biztosítható.

A felperes állítása szerint a Törvény megfosztotta a pénzügyi intézményeket attól, hogy az ÁSZF kialakításakor előzetesen mérlegelni tudják döntésük esetleges, a jogérvényesítés lehetőségeivel összefüggő perjogi következményeit. A Kúria hangsúlyozza, hogy a pénzügyi intézmények által alkalmazott ÁSZF-vel szembeni alapvető, a perben releváns időszakban tartalmilag változatlan elvárás volt, hogy azok tisztességtelen feltételeket ne tartalmazzanak. E körben a Kúria utal az AB határozat¹-ben kifejtettekre, arra, hogy a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást (Indokolás, [71]-[114]). Vagyis a Törvény a tisztességtelenség fogalma és jogkövetkezményei

tekintetében olyan követelményeket tartalmaz, amelyek a felperest az uniós és magyar jog alapján – tekintettel az irányelv-konform értelmezés kötelezettségére – 2004. május 1-je óta terheltek. A felperesnek az eljárásjogi szabályoktól függetlenül sem lehetett olyan jogos várakozása, hogy fogyasztókkal szemben tisztességtelen ÁSZF-ket alkalmazhasson, illetve azok alapján érvényesíthessen követelést. A felperesnek nem fűződhet méltányolható jogos érdeke ahhoz, hogy tisztességtelen ÁSZF rendelkezések alkalmazásában bízhat azon az alapon, hogy a fogyasztó, illetve a közérdekű keresetindításra jogosult a Törvény 7. §-ában szabályozott polgári peres eljárásnál kedvezőtlenebb eljárásjogi pozícióból indíthat pert az ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének megállapítására, illetve az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására.

A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, amire vonatkozóan a szerződést kötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennálló összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve további szerződések feltételeit, amennyiben a vizsgált szerződés attól függ.

A Kúria hangsúlyozza, hogy a Törvény kifejezetten egyetlen bizonyítási eszköz alkalmazását sem zárja ki, és ezt az értelmezést az AB határozat1 (Indokolás, [173]), illetve az AB határozat2 (Indokolás, [73]-[74]) is megerősíti. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Törvényben szabályozott polgári perek alapvetően ténykérdések okirati bizonyításáról és ehhez kapcsolódó jogkérdések megítéléséről szólnak (AB határozat1, Indokolás, [170]). Az eljáró bíróságok szabadon mérlegelhetik, hogy a perben milyen bizonyítási indítványoknak adnak helyt. Nem a Törvény állítólagos bizonyítást korlátozó rendelkezéseiből, hanem a perben vizsgált tény- és jogkérdések természetéből adódik, hogy tanúbizonyítás lényegében kizárt, szakértő igénybe vétele pedig csak kivételes esetben válhat szükségessé.

Az Alkotmánybíróság részletesen vizsgálta és érdemben elbírált a felperes előadásával azonos tartalmú, a Törvényben szabályozott határidőkre vonatkozó rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló kezdeményezéseket. Az AB határozat1 megállapította, hogy a Törvény rendelkezései alapján a feleknek érdemi és valós lehetőségük volt megfelelő hatékonysággal előadni az ügyeket (Indokolás, [172]), illetve a bíróságoknak lehetőségük volt az eléjük vitt tény- és jogkérdések érdemi vizsgálatára (Indokolás, [173]). E körben megállapította azt is, hogy a Törvényben foglalt határidők a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából nem aggályosak (Indokolás, [145]-[174]), illetve a Törvény rendelkezései nem sértik a fegyverek egyenlőségének követelményét (Indokolás, [175]-[180]).

A Kúria osztja a felperes jogi álláspontját, miszerint önmagában az a tény, hogy a Törvény nem alaptörvény-ellenes, nem jelenti azt, hogy a Törvény az uniós jog követelményeinek is megfelel.

A Charta 47. cikkéhez fűzött magyarázatok (HL C 303, 2007.12.14., 17. o.) szerint, amelyeket az EUSz 6. cikk (1) bekezdése és a Charta 52. cikk (7) bekezdése alapján a tagállami bíróságoknak is figyelembe kell venniük, a cikk az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 13. cikkén, illetve 6. cikk (1) bekezdésén alapul. A Charta által biztosított jogvédelem több szempontból kiterjedtebb, mint az Egyezmény által nyújtott védelem. A jelen ügyben alkalmazandó „hatékony jogorvoslat” és „tisztességes eljárás” alapelvei szempontjából viszont az alapelv tartalma és terjedelme a két szabályozásban megegyezik.

Az Alkotmánybíróság a 61/2011. (VII.13.) AB határozatában elvi élel kifejtette, hogy azokban az esetekben, amikor az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés, akkor az Alkotmánybíróság által nyújtott jogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi jogvédelem szintje (ABH 2011, 291, 321.). Ezt az álláspontját az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően is több alkalommal megerősítette {7/2013. (III.1.) AB határozat, Indokolás [30]; 32/2012. (VII.4.) AB határozat, ABK 2012, 228, 233.}. Az AB határozatl hivatkozik a 15/2002. (III. 29.) AB határozatra, illetve a 6/1998. (III.11.) AB határozatra (Indokolás, [176]), amelyekben az Alkotmánybíróság összefoglalta a tisztességes eljárás (fair trial) követelményeivel összefüggő gyakorlatot. Ennek megfelelően az Alkotmány 57. § (1) bekezdését – és az Alaptörvény azzal azonos tartalmú XXXVIII. cikk (1) bekezdését – az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésére tekintettel kell értelmezni. Az AB határozatl kifejezetten vizsgálta a törvényi határidők viszonyát az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésével, és az Egyezmény sérelmét nem látta megállapíthatónak sem a határidők, sem a fegyverek egyenlősége tekintetében (Indokolás, [162], [172], [176]-[180]).

A Kúria a Charta, az Egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései, az Alkotmánybíróság általános joggyakorlata, a Törvény rendelkezéseivel kapcsolatban kifejtett jogi álláspontja figyelembe vételével úgy ítélte, hogy a Törvény vitatott eljárási szabályai a Charta rendelkezéseivel nem ellentétesek, az Alkotmánybíróság határozatai alapján más következtetésre e körben nem lehet jutni.

A fent kifejtettekre tekintettel a Kúria úgy ítélte, hogy az uniós jog felperes által hivatkozott szabályainak értelmezésével összefüggésben ésszerű kétség nem merült fel, ezért a Kúria

előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését nem látta indokoltnak, ahogy a perben eljáró bíróságok sem.

II. Az elsőfokú ítélet indokolása 101. oldal utolsó bekezdésétől a 108. oldal első bekezdéséig tartó részének mellőzése

A másodfokú bíróság által mellőzni rendelt elsőfokú ítéleti indokolási részben az elsőfokú bíróság az uniós jog alapvető jellemzőivel, az irányelv hatályával kapcsolatos álláspontját fejtette ki. Ezt követően – a másodfokú bíróság által mellőzni nem rendelt részben – indokolta meg részletesen, hogy a felperes által indítványozott egyes kérdések tekintetében miért nem tartja indokoltnak előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, miért jutott arra a következtetésre, hogy a Törvény rendelkezéseit alkalmaznia kell. Ez utóbbival eleget tett az elsőfokú bíróság a Pp. 155/A. §-a szerinti eljárás kezdeményezése iránti indítvány elutasításával kapcsolatos indokolási kötelezettségének.

A Kúria érdemben egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az elsőfokú ítélet hivatkozott oldalain szereplő indokolást mellőzte. A másodfokú bíróság álláspontja önmagában azért helytálló, mivel a Kúria nem értett egyet az elsőfokú bíróság kiinduló megállapításával, miszerint a Törvény nem teszi lehetővé a régi Ptk. 209. § (5) majd később (6) bekezdése irányelv konform értelmezését. Ezen helytelen érveléssel ellentétes álláspontját a Kúria már az I. pont alatt részletesen kifejtette, így e körben további indokolás adását nem tartja szükségesnek különös tekintettel arra is, hogy maga az elsőfokú bíróság is úgy foglalt állást, miszerint a perben releváns időszakban nem voltak olyan normák hatályban, amelyekre a Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdése utal.

A Kúria megjegyzi: ha a másodfokú bíróság tévedett volna az elsőfokú ítélet vitatott indokolásának mellőzésekor, az nem minősült volna olyan, a Pp. 275. § (3) bekezdése szerinti eljárási szabálysértésnek, ami az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással lett volna.

III. A Törvény hatálya alá tartozó, vitatott ÁSZF rendelkezések

A felperes felülvizsgálati kérelmében vitatta a jogerős ítéletnek azt a megállapítását, hogy – az elsőfokú bíróság megítélésével ellentétben – a Törvény hatálya alá tartoznak a kereseti kérelemben megjelölt azon ÁSZF rendelkezések is, amelyek az egyoldalú szerződésmódosításról szóló értesítésre és a felmondásra vonatkoznak. A Kúria nem foglalkozik az ezzel kapcsolatos elméleti fejtegetésekkel, hiszen jelen perben nem merült fel a felmondási jog hiánya, a felmondási jog nem megfelelő szabályozása miatt a tisztességtelenség kérdése, csak az, hogy a vonatkozó ÁSZF rendelkezések a Törvény hatálya alá tartoznak-e. E kérdés

megítélése tárgyában az első- és a másodfokú bíróság álláspontja eltért.

A Kúria a másodfokú bírósággal ért egyet abban, hogy a Törvény hatálya alá az egyoldalú szerződésmódosítás jogának teljesülése szempontjából releváns és ezért egybetartozó rendelkezések összessége tartozik. Ilyennek minősül minden olyan ÁSZF rendelkezés, amely az egyoldalú szerződésmódosításról szóló értesítésre és az adósnak kifejezetten ez okból biztosított felmondásra vonatkozik. Ezt az értelmezést támasztja alá az a tény is, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés f) pontja szerinti felmondhatóság elvének az egyoldalú szerződésmódosításról szóló rendelkezéseknek eleget kell tenniük. A Kúria hangsúlyozza, a jogerős ítéletből nem következik az, hogy a másodfokú bíróság a per tárgyává tett tájékoztatással, felmondási joggal kapcsolatos ÁSZF rendelkezéseket önmagukban tisztességtelennek találta volna. A jogerős ítéletből az tűnik ki, hogy azok az egyoldalú szerződésmódosítás feltételrendszerének részét képezik, és ha a feltételrendszer egy része - pl. az ok-listában szereplő feltételek - tisztességtelenek, akkor ez egyben az egész feltételrendszer tisztességtelenségét eredményezi. Tisztességtelennek talált kamat, költség, díj egyoldalú módosítására vonatkozó ÁSZF rendelkezés esetén a felmondás jogának, az egyoldalú szerződésmódosításról történő értesítés mikéntjének az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó feltételrendszer egészétől történő különválasztása (leválasztása) azzal a nem kívánatos és nem célszerű következménnyel járna, hogy azok az ÁSZF nem érvénytelen részeként lennének kezelendők, ugyanakkor az alkalmazásukra nem kerülhet sor. Azon ÁSZF rendelkezések esetén azonban, amelyek nem kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatban szabályozzák a felmondás jogát, hanem általánosságban, így más okból bekövetkező ÁSZF változás esetén is irányadóak, e körben nem tartoznak a Törvény hatálya alá, csak az egyoldalú szerződésmódosítással összefüggésben.

IV. Anyagi jogi jogszabálysértések vizsgálata

A Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében már egyértelműen rámutatott, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: régi Hpt.) rendelkezései keretjelleggel hatalmazzák fel a pénzügyi intézményeket az egyoldalú szerződésmódosítás jogának kikötésére. A régi Hpt. rendelkezésének megfelelő ok-lista feltételek tisztességtelensége a 2/2014. PJE határozatban kifejtettekéből következően is vizsgálható. Önmagában ugyanis az, miszerint az ok-listában foglalt feltételek maradéktalanul megfelelnek a hatályos jogszabályoknak, nem jelenti azt, hogy maguk az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételek ne lehetnének tisztességtelenek, annak vizsgálata pedig a bíróság hatáskörébe tartozik. A Törvény a

tisztességtelenség megítélése körében nem új feltételrendszert állít fel, hanem – ahogy arra az Alkotmánybíróság is rámutatott – a perben releváns időszakban mindvégig azonosan érvényesülő követelmény rendszert fogalmazza meg az EU Bíróság és a magyar bírósági joggyakorlatnak megfelelően. A Törvény visszaható hatályát az Alkotmánybíróság határozataiban kifejezetten cáfolta (AB határozat1 Indokolás, [71]-[114]).

A felperes felülvizsgálati kérelmében általánosságban hivatkozott arra, hogy minden egyes, a keresetben megjelölt ÁSzF rendelkezés eleget tesz a Törvény 4. §-ában írt összes feltételnek. A Kúria utal arra, hogy a Törvény 11. §-a alapján indított perben a felperesek a Törvény 4. §-ában rögzített törvényi vélelmet eredményesen csak akkor tudják megdönteni, ha a 4. § (1) bekezdésében felsorolt valamennyi feltétel együttes teljesülését tudják bizonyítani. A Kúria osztotta a másodfokú bíróság álláspontját a tekintetben, hogy a per tárgyává tett ÁSzF rendelkezések nem felelnek meg maradéktalanul a Törvényben megfogalmazott elveknek. Egy, egyébként három ÁSzF-ben is érvényesnek nyilvánított rendelkezés kivételével az elsőfokú bíróság jogi álláspontja is azonos volt a megítélése szerint a Törvény hatálya alá tartozó rendelkezések tekintetében. A másodfokú bíróság helyesen, a Törvényben, a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) elvi iránymutatásaiban írtak helyes értelmezésével foglalt állást e körben. Tételes ÁSzF rendelkezés felperes általi vitatása hiányában a Kúria sem tartotta szükségesnek, indokoltnak, hogy tételesen erősítse meg a másodfokú bíróság ítéletében e körben kifejtettek helytállóságát. Ugyancsak szükségtelennek találta, hogy az érdemi döntést nem befolyásoló elvekkel kapcsolatos álláspontját kifejtse.

Az általánosságban a világos és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvével összefüggésben a felülvizsgálati kérelemben kifejtettekre tekintettel a Kúria rámutat az alábbiakra.

Az átlagosan tájékozott és ésszerűen figyelmes, körültekintő fogyasztó szempontjából vizsgálva a perbeli ÁSzF rendelkezéseket az állapítható meg, hogy azok nem feleltek meg a 2/2014. PJE határozat által elvárt egyértelmű és világos, átlátható megfogalmazás követelményének. A fenti jellemzőkkel rendelkező fogyasztó számára a per tárgyává tett ÁSzF rendelkezések nem voltak világosak, átláthatóak, mivel nem határozták meg, hogy az ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére, egyben nem tették lehetővé annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával, az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor. A Kúria már az I. pontban rámutatott arra, hogy az árazási elvekre vonatkozó szabályok beiktatása után azok betartása sem mentesítette a felperest a tisztességes szerződési feltételek alkalmazásának kötelezettsége

alól.

A felperes felülvizsgálati kérelmében sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság az alperes fellebbezésének helyt adva az elsőfokú ítélet érdemi rendelkezését megváltoztatta, tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság által érvényesnek talált ÁSZF rendelkezések tekintetében is elutasította a keresetet. A vonatkozó ÁSZF rendelkezések a díjak és költségek évenkénti automatikus emelését teszik lehetővé a felperes számára a KSH által közzétett éves inflációs ráta mértékével.

A Kúria egyetért - bár más indokolás mellett - a másodfokú bírósággal abban, hogy az elsőfokú bíróság által tisztességesnek minősített ÁSZF rendelkezések nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek.

A fenti tartalmú ÁSZF rendelkezés a Kúria megítélése szerint nem felel meg a ténylegesség és arányosság elvének, mert a díjak és költségek mértékének meghatározása szempontjából nem helytálló az az elsőfokú bíróság által elfoglalt álláspont, miszerint a „pénzromlás” a KSH által közzétett mutatószám szerint automatikusan érvényesíthető a költségekben, a díjakban. Az éves átlagos infláció, az abban értékelt árváltozások nem feltétlenül és nem biztos, hogy arányosan hatnak a felperes által jogszerűen felszámítható költségekre, díjakra. Ezért e rendelkezés, a mindkét fokú bíróság által tisztességtelennek talált, a költségek és díjak egyoldalú módosítására lehetőséget adó ÁSZF rendelkezésektől függetlenül, önmagában is tisztességtelen.

A felperes előkészítő iratában foglaltakra tekintettel a Kúria rámutat arra, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében tárgyalás tartását nem kérte, így ha a perben e tekintetben a Pp. általános szabályai (274. § (2) bekezdés) lennének irányadóak akkor sem kerülne sor - az alperes erre irányuló, határidőben előterjesztett kérelme hiányában - tárgyalásra. A Törvény pedig az adott pertípusban a Kúria diszkrecionális döntési jogkörébe utalja a tárgyalás megtartását, anélkül hogy azt meg kellene indokolnia, különösen a felülvizsgálati kérelem erre irányuló - a Kúriát nem kötő - indítványa hiányában.

A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdésének alkalmazásával hatályában fenntartotta.

A Kúria a felülvizsgálati eljárásban pervesztes felperest a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdés alapján kötelezte az alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére. Annak mértékét a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan, a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeget mérsékelve állapította meg a bírósági eljárásban megállapítható

ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet
megfelelő alkalmazásával, amely összeg az ÁFÁ-t is tartalmazza.

Budapest, 2015. április 21.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András sk.
előadó bíró, Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. bíró

A kiadmány hitelélül:

/Seres Józsefné/
bírószági tisztviselő